

Fiatalok, emlékezzetek!

2010. január 3-án együtt emlékeztünk a kevés túlélővel a Szovjetunióba kényszermunkára elhurcolt kismarosiakra. A „malenkij robot” – a kis munka – ahogy azt a szovjetek hívták, községünk XX. Századi történelmének meghatározó és tragikus eseménye.

Az évtizedek hosszú sorában a falu megannyi változást megélt. Mindezek közepette az állandóságot, a közösség együvé tartozásának, összetartozásának alapjait, a közös emlékek jelentik: azok, amelyekre kellemesen emlékezünk és azok, amelyeket soha nem felejtünk. Ilyen, soha feledésbe nem merülhető emlék a malenkij robot is. A tragikus eseményre állított emlékművek avatása kapcsán dr. Dabóczy Ákossal, a falumúzeum vezetőjével beszélgettem.

1.) Mikor és hogyan fogant meg az elképzelés, hogy a tragikus események kapcsán emléktáblák kerüljenek megvalósításra és ki, kik voltak, akik kezdeményezték?

A Kismarosi Önkormányzat Településfejlesztési Bizottságának 2009. január 20-i ülésén javaslatot tettem arra, hogy a Kismarosról a Szovjetunióba "malenkij robot"-ra (kényszermunkára) elhurcoltak emlékére egy olyan emléktábla együttest helyezünk el Kismaroson, amelyen az összes "malenkij robot"-ra elhurcolt kismarosi — akik 85-en voltak — neve szerepeljen.

A javaslatot elsőként támogatta Moór Róbert, a kismarosi Német Kisebbségi Önkormányzat vezetője. Továbbá határozatban támogatta a Bizottság is.

Ugyancsak teljes mértékben egyetértettek a fenti elképzeléssel a Kismarosi Falumúzeum Alapítvány kuratóriumának tagjai is. Támogatta a fenti javaslatot Poldauf Gábor, Kismaros polgármestere is.

A fenti javaslatot a Kismarosi Önkormányzat a 2009. februári testületi ülésén megtárgyalta és támogatta.

2.) Mik voltak az emléktáblák létrehozásával kapcsolatos főbb elképzelések, amelyek meg is valósultak?

Az összegyűlt részjavaslatok alapján a következő főbb javaslatok kerültek megvalósításra:

Az emléktáblák a Köztársaság tér két házán legyenek elhelyezve (mivel ezekben a házakban

tartották fogva a kismarosi fiatalokat a Kál-Kápolnáig tartó gyalogmenetre való elindításuk előtt);

Az elhurcoltak névsorát is tartalmazó nagyobbik emléktábla — a szöveg és a névsor nagy táblamérete valamint az elhurcoltak második (kisebb) turnusával kapcsolatos érintettség miatt — a Ciszterci Nővérek Boldogasszony Háza Monostor "Boldogasszony Háza Alapítvány"-ának Köztársaság téren elhelyezkedő mozgásszervi rendelője (1945-ben Herth ház) Kossuth utcai homlokzata előtti "parksáv" közepére kerüljön;

A szöveget és a névsort tartalmazó táblaegyüttes elhelyezését bemutató látványtervet — a Kismarosi

Önkormányzaton kívül — a "Boldogasszony Háza Alapítvány" kuratóriuma is jóváhagyja a kivitelezés előtt;

A Köztársaság tér vasút felé eső oldalán található "Müller" házon egy további kisebb táblán szerepeljen az elhurcoltak első (nagyobbik) turnusáról megemlékező szöveg;

Az emléktáblákra kerülő nevek mindegyikénél kérjük ki az érintettek vagy a hozzátartozók írásos hozzájárulását, amely egyúttal kiterjed a nevek írásmódjára (alapértelmezésben az elhurcoláskor használt sváb vagy magyarosított név) is;

Az emléktáblákat az 1945. január 2-i szomorú esemény 65. évfordulóján, 2010. januárjában avassuk fel.

3.) *Hogyan zajlott a megvalósítás, és milyen nehézségekkel szembesültek – amennyiben ilyenek egyáltalán felmerültek – a megvalósítás során?*

Az elhurcoltak névsorának pontosítása és véglegesítése volt az első feladatunk, amelyet az emléktáblák egyéb szövegeinek kialakítása, egyeztetése és véglegesítése követett.

Ezután következett az érintettek (vagy családtagjaik) írásos hozzájárulásának több hónapig tartó összegyűjtése, ahol a jelenleg Kismarostól távolabb élők elérési lehetőségeinek (telefonszám, cím) feltárása, majd tényleges elérése volt a legnagyobb, legnehezebb feladat. (Ez elsősorban a Budapesten élőknel okozott nagyobb nehézségeket.)

Ezzel párhuzamosan folyt az emléktáblák pontos helyszínének a véglegesítése és az emléktáblák kivitelezési árajánlatkéréséhez szükséges műszaki adatok pontosítása — a Kismarosi Önkormányzat Településfejlesztési Bizottságának bevonásával. A beküldött árajánlatok alapján a falunkban korábban az "Ulmi skatulya" emlékművet megalkotó Horváth István szobrászművészre esett a Bizottság választása, akivel a Német Kisebbségi Önkormányzat kötött kivitelezési szerződést.

Az érintettek és a családtagjaik közvetlen tájékoztatásán kívül a falu lakosságát a Kismarosi Kikiáltóban megjelent több újságcikk segítségével folyamatosan tájékoztattuk (kérve az esetleges javaslataikat ill. észrevételeiket).

Az emléktáblák még 2009 karácsonya előtt elkészültek és felállításra ill. felszerelésre kerültek a már korábban említett helyeken.

4.) *Hogyan került kijelölésre az emléktáblák végleges helye?*

Az emléktáblák helyének kijelölésénél az volt a fő szempont, hogy kapcsolódjanak azokhoz az épületekhez, ahol a kismarosi fiatalokat a Kál-Kápolnáig tartó gyalogmenetre való elindításuk előtt fogva tartották. Így esett a választás a Köztársaság téren levő "Müller" és a volt "Herth" házra, amelyet az érintettek is egyöntetűen támogattak.

5.) *Hogyan zajlott le az emléktáblák felavatási, megáldási ünnepsége?*

Az elhurcoltak névsorát is tartalmazó nagyobbik emléktábla előtt — amely a Ciszterci Nővérek "Boldogasszony Háza Alapítvány"-ának Köztársaság téren elhelyezkedő mozgásszervi rendelője Kossuth utcai homlokzata előtti "parksáv" közepén került felállításra — az ünnepségre eljött kb. 90 résztvevő bevezetésként közösen elénekelt a "Himnusz"-t.

Ezután a "Német Kisebbségi Önkormányzat" részéről Moór Róbert beszélt a "málenkij robot"-ra elhurcoltak emléktábláinak létrehozásáról.

A kismarosi Hagyományörző kórus ezután a "Nach meiner Heimat" (Szülőhazámba visszavágyok) c. éneket adta elő.

A kórus meghatóan szép éneke után a "málenkij robotra" elhurcoltak leszármazottai részéről Kondorosi László alpolgármester mondott megemlékező beszédet.

Az elhurcoltak részéről Poldauf Mária (Cica néni) mondott köszönő és megrendítő visszaemlékező szavakat.

A kismarosi Hagyományörző kórus előadta ezután a "Ő nézz le édes Szűzanyánk hű magyarjaidra ..." (foglyok éneke) kezdetű éneket.

A kórus szívhezszóló éneke után Benedek atya megáldotta az elhurcoltak nagyobbik emléktábláját.

Ezt az emléktáblát ezután - sorrendben - Kismaros Község Önkormányzata, a Német Kisebbségi Önkormányzat és a Kismarosi Falumúzeum képviselői koszorúzták meg. A szervezetek után a megemlékezésen jelenlevő, az elhurcolást elszenvedő idős kismarosiak és más résztvevők helyeztek el az emléktáblánál egy-egy szál virágot.

Az ünnepség résztvevői ezután átvonultak a "Müller" házhoz, ahol Benedek atya megáldotta az elhurcoltak első csoportjának (kisebb) emléktábláját.

Ennél az emléktáblánál is koszorúzás következett ezután. A szervezeteik nevében (sorrendben) a Német Kisebbségi Önkormányzat és a Kismarosi Falumúzeum képviselői koszorúztak.

Megemlékezésünk zárásaként elénekeltük a "Boldogasszony anyánk" c. népdemet.

6.) Kik támogatták úgy anyagilag, mint bármely más értelemben az emléktáblák felállítását?

Az emléktáblák megvalósítása pénzügyi lehetőségeinek megteremtését a kismarosi Német Kisebbségi Önkormányzat vállalta magára, amely szponzorok gyűjtésével és saját anyagi hozzájárulásával is támogatta a nemes ügy megvalósulását. (A Német Kisebbségi Önkormányzat a Kismarosi Kikiáltó 2010. februári számában fogja az emléktábla létrehozását támogató szponzoroknak megköszönni az önzetlen adományait.)

Az emléktáblát a falu lakói egyöntetűen támogatták. Ezen túlmenően az elhurcoltak (ill. családtagjaik) hozzájárulásainak összegyűjtésében és az egyéb munkák lebonyolításában Czilik Ede, dr. Dabóczi Ákos, Emmer Józsefné (Éberli Margit), Győrei Gyuláné (Herth Piroska), Horváth Béláné (Forró Klára), Hrabaláné Meininger Zsuzsa, Lászlófi Károly, Moór Róbert és Stajz Istvánné (Pálmai Klára) vett részt.

Ezúton mondunk köszönetet a *Ciszterci Nővérek Boldogasszony Háza Monostor "Boldogasszony Háza Alapítvány"-ának* a rendelőintézetük előtti parkban a terület rendelkezésre bocsátásáért.

